

CONCEPT BEGROTING 2018 (BIJLAGEN CBCF 17-50A EN B)

drs. A.J.G. Poppelaars / mr. P.M. Landstra

BESPREEKSTUK**GEVRAAGD BESLUIT**

De ledenvergadering te adviseren in te stemmen met de conceptbegroting 2018.

DE KERN VAN HET ADVIES

Op 30 juni 2017 heeft de ledenvergadering ingestemd met de financiële uitgangspunten van de begroting 2018. Dit hield in dat de totale bijdrage van de leden ten opzichte van 2017 met niet meer dan 1,5% zou mogen stijgen (1,5% is de verwachte inflatie voor 2018 (prognose begin 2017)). Daarmee wordt de geldende beleidslijn gecontinueerd zijnde 'nullijn plus inflatie'.

Na de genoemde ledenvergadering is de begroting (bijlage CBCF 17-50b) nader uitgewerkt. Hoewel er extra kosten zijn voor bijvoorbeeld de verkiezingen, wordt conform het besluit van 30 juni niet meer dan **1,5%** extra gevraagd ten opzichte van de leden omdat vanwege de nieuwe lening ten behoeve van het gebouw aan de Koningskade het bedrag, dat de leden betalen ter compensatie van het financieringstekort, aanzienlijk kon dalen.

De begroting omvat een bedrag van 9.8 miljoen euro. Bij de afweging omtrent de ramingen voor 2018 is rekening gehouden met een veelheid aan uit te voeren taken in 2018 vooral op basis van het bestuursprogramma. Capaciteitsproblemen die daarbij zouden kunnen ontstaan worden eventueel met behulp van de waterschappen opgelost (tijdelijke detachering bijvoorbeeld) en/of worden opgelost door in overleg met de leden op sommige aspecten de prioritering anders te leggen. Alles met als doel de wensen van de leden zo adequaat mogelijk te kunnen uitvoeren. Bij de afwegingen moet overigens natuurlijk wel altijd rekening gehouden worden met bestaande afspraken waarbij dus in financiële zin geen (nieuwe) ruimte is te creëren.

De begroting bestaat uit:

- Kader/inleiding
- Samenvatting per programma
- Meerjarenraming
- Begroting Baten en Lasten
- Toelichting Baten en Lasten
- Contributie- en andere bijdragen per waterschap

BESPROKEN IN

Voor wat betreft de financiële uitgangspunten: bestuur van 21 april, CBCF van 24 mei en de LV van 30 juni. De voorliggende conceptbegroting: bestuur van 8 september.

VERVOLG

LV op 13 oktober.

Concept Begroting 2018

Inhoudsopgave

Kader	5
Programma's	10
Meerjarenbegroting op hoofdlijnen	29
Begroting baten en lasten	31
Toelichting begroting baten en lasten	32
Contributiebijdrage Waterschappen 2018	35

INLEIDING

Ontwikkelingen 2018

In 2018 zijn de speerpunten uit het *Bestuursprogramma 2016-2018* nog steeds relevant:

- Maatschappelijke meerwaarde creëren door ontwikkelingen voor te blijven
- Water om te leven
- Waterschappen als een toegankelijke en transparante overheid
- De Unie als moderne vereniging

Leidend in de strategische discussie:

De Unie van Waterschappen wil nationaal en internationaal leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, met als doel 'Duurzaam waterbeheer'. De Unie werkt nauw samen met de waterschappen om dit doel te bereiken. Het versterken van de band met de leden blijft een belangrijke prioriteit. De beoogde doelmatigheidswinst uit het Bestuursakkoord Water betekent een bundeling van krachten, waarbij de Unie de afspraken faciliteert, ondersteunt, communiceert en monitort.

Nieuw kabinet:

De vereniging bereidt zich voor op een nieuwe fase met een nieuw kabinet en nieuwe afspraken. Klimaatverandering vraagt om een gezamenlijke aanpak. Een duurzame transitie is noodzakelijk om Nederland welvarend en leefbaar te houden. Daarom hebben gemeenten, provincies en waterschappen samen een investeringsagenda opgesteld.

Communicatie:

De bestuurlijke wens om anders te communiceren vraagt om een herijking van communicatie. Het werk van de waterschappen staat centraal in de communicatiestrategie. Ook in 2018 wordt weer het debat opgezocht en wordt er actief gecommuniceerd over de rol van de waterschappen bij maatschappelijke opgaven.

Omgevingswet:

De waterschappen en de Unie zijn volop bezig met de voorbereidingen op de Omgevingswet, onder andere op het gebied van HRM, juridische zaken, communicatie en bedrijfscultuur.

Aanpassing Belastingstelsel:

Eind 2017 komt de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) met voorstellen voor een toekomstbestendig belastingstelsel voor de waterschappen. 2018 staat in het teken van het, in nauwe samenwerking met I&M doorgeleiden van de voorstellen (departement en TK) en het uitwerken van de voorstellen in concrete aanpassing van wetgeving.

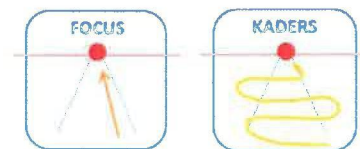
Verkiezingen:

Er wordt hard gewerkt aan een grootschalige campagne en overige voorbereidingen voor de waterschapsverkiezingen, die op 20 maart 2019 zullen plaatsvinden.

Programma's Unie:

Beleidsmedewerkers en programmaleiders zorgen met elkaar voor de implementatie van het bestuursprogramma.

Binnen programma worden duidelijke doelen afgesproken (wat wil de Unie bereiken (*focus*) en binnen welke randvoorwaarden (*kaders*).

De programma's zorgen voor de invulling van de behoefte van beleidsmedewerkers aan verbondenheid met collega's op inhoud en werkwijze.

Daarnaast maken de programma's ook de dwarsverbanden expliciet die zich voornamelijk focussen op de wijze waarop beleidsmedewerkers binnen de Unie werken.

De programma's worden hieronder kort beschreven; verderop in deze begroting volgt een uitgebreidere beschrijving. Bij de programma's gaat het om richten, inrichten en verrichten; richten door middel van een bestuursprogramma, inrichten door per jaar de begroting te vervaardigen en verrichten door met de medewerkers te spreken over werkplannen en persoonlijke ontwikkelplannen.

Programma Vereniging en Communicatie: coaching van de communicerende organisatie, strateeg met stakeholderverantwoordelijkheid.

Prioriteiten:

- Waterschapsverkiezingen: uitrol communicatiestrategie en aanbesteding digitale stemhulp;
- Het goed en sterk positoneren van de waterschappen en het werk van de waterschappen via de Unie bij het nieuwe kabinet;
- Modernisering van het communicatieinstrumentarium, waaronder Het Waterschap en het communicatieinstrumentarium;
- Bestuursprogramma Verenigd in Water: uitvoering monitoren en eventueel bijstellen;
- Het borgen van de educatieinspanning bij de afzonderlijke waterschappen;
- De Unie vaardig maken in communicatie via o.a. Factor C.

In 2018 wordt voor dit programma een uitgave begroot van **€ 1.013.500,-**. (verdeling gebaseerd op huidige communicatiestrategie; de nieuwe strategie zal veranderingen met zich meebrengen)

Kosten 'Het Waterschap'	200.000
Educatie	65.000
Digitale Media	108.000
Sponsoring 'Gemalen Stichting'	8.000
Landelijke Waterschapsverkiezingen	395.000
Waterschapsdag, diner en bestuurdersdagen	127.500
Lobby en Communicatie	110.000

Programma Waterbeleid: de beïnvloeding van het nationale waterbeleid & besluitvormingsproces.

Prioriteiten:

- Richting geven, sturen en bijdragen aan implementatie van het waterveiligheidsbeleid;
- Richting geven, sturen en bijdragen aan de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater;
- Richting geven, sturen en bijdragen aan de ruimtelijke adaptatie (deltabeslissing) en de strategische aanpak van wateroverlast;

In 2018 wordt voor dit programma een uitgave begroot van **€ 237.000,-**

Waterkwantiteit	97.000
Hoogwaterbescherming	70.000
Waterkwaliteit	70.000

Programma Moderne Overheid: draagt er aan bij dat het waterschap door burgers, bedrijven, andere overheden, maatschappelijke partijen en kennisinstellingen wordt gekend en erkend als:

- Een moderne overheid die goed toegerust is op zijn taken;
- Een organisatie die zich voortdurend voldoende snel aanpast aan de relevante maatschappelijke ontwikkelingen;
- Een volwaardige samenwerkingspartner.

Prioriteiten 2018:

- Het onderzoek naar de houdbaarheid van het belastingstelsel van de waterschappen (watersysteemheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing) zal in 2017 door de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) worden afgerond. 2018 staat in het teken van het, in nauwe samenwerking met I&M doorgeleiden van de voorstellen (departement en TK) en het uitwerken van de voorstellen in concrete aanpassing van wetgeving.
- Het behouden van voldoende financiële ruimte is essentieel voor de waterschappen om blijvend te kunnen investeren in hun kerntaken. De inzet van de Unie in het kader van Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof) is er daarom op gericht voldoende ruimte in het EMU-saldo te blijven houden. Ook wordt in 2018 ingezet op het verder vergroten van inzicht in de ontwikkeling van de financiën van de waterschappen;
- In 2017 is de sectorscan digitalisering uitgevoerd bij alle waterschappen. Dit levert inzicht in waar de waterschappen staan ten opzichte van de digitaliseringsopgave die op hen afkomt. Op basis van dit inzicht zal in 2018 bepaald worden welk vervolg hieraan gegeven zal worden: zowel inhoudelijk (wat gaan we doen?) als voor wat betreft de governance (hoe gaan we dit met elkaar organiseren?).
- Vormgeven aangepast programma crisisbeheersing: van een programma naar een kompas met een aantal leidende principes die de waterschappen richting geven in het worden van een "veerkrachtige crisispartner". Vanuit het kompas wil de Unie een platform bieden waarmee overleg, samenwerking en het van elkaar leren kan worden gefaciliteerd.
- Samen met de markt zetten de waterschappen in 2018 in op het realiseren van de ambities uit de Marktvisie waterschappen. Er wordt gewerkt aan belangrijke projecten die Nederland mooier, duurzamer, sterker en veiliger maken. 2018 staat echt in het teken van het doen!

In 2018 wordt voor dit programma een uitgave begroot van **€ 620.000,-**

Financieel, economische, dienstverlenende waterschappen	90.000
Bedrijfsvergelijkingen	225.000
Goed opdrachtgeverschap	100.000
Crisisbeheersing	60.000
Aantrekkelijk Werkgeverschap	65.000
Digitalisering	30.000
Herziening Belastingstelsel	50.000

Programma Innovatie Duurzaamheid en Internationaal:

Zorgen dat waterschappen hun meerwaarde laten zien (maatschappelijke en economisch zowel nationaal al internationaal).

Faciliteren dat waterschappen meer gezamenlijk kunnen optrekken om het waterbeheer beter en goedkoper te krijgen.

Prioriteiten:

- *Etaleren:* Laten zien dat waterschappen innovatief zijn en alle innovatirollen bekleden (ontwikkelen van technieken en methoden, launching customer, lead user, delegaties ontvangen, etc.) en zo de positie van waterschappen te behouden of te verbeteren.
- *Versnellen, initiëren agenderen.* De Unie kan het waterschapswerk versnellen en belemmeringen weg nemen door waterschappen als collectief te laten werken en meer te laten leren van elkaar. De Unie zet met name voor energie en grondstoffen nieuwe 'stippen aan de horizon' en kan daardoor deze thema's versnellen. Binnen de waterketen realiseren van afspraken uit het bestuursakkoord water; 450 miljoen minder uitgeven in 2020. Daarnaast zal de Unie voor sociale innovatie/participatie en toekomst verkenningen/trend analyses voor het collectief agenderend en initiërend zijn. Deze initiatieven zullen vanzelfsprekend aansluiten bij behoefte of lopende initiatieven van waterschappen.
- *Allianties uitbouwen:* Hulp bieden aan anderen is ook hulp ontvangen. Aansluiten of agenda's van anderen helpen realiseren levert uiteindelijk ook steun voor waterschappen op. De Unie is daarom actief in de topsector water en heeft Dutch Water Authorities gelanceerd en is druk bezig dit door te ontwikkelen (meer impact realiseren, en zichtbaarheid vergroten)

In 2018 wordt voor dit programma een uitgave begroot van **€ 863.000,-**

Internationaal	300.000
Innovatie	150.000
Grond en Energie	213.000
Waterketen	200.000

Team Bestuurlijk Juridische zaken (onderdeel Bedrijfsvoering), interne afstemming en samenwerking op bestuurlijk juridisch gebied versterken.

Prioriteiten:

- Participeren/lobby in wetgevingstrajecten met alle nazorg;
- Algemeen: Grondwet, Wet gemeenschappelijke regelingen, Algemene Wet Bestuursrecht etc.;
- Waterschapswet;
- Fiscale Wetgeving;
- Omgevingswetgeving: milieu, water (wijzigingen Waterwet), ruimtelijke ordening en natuur

In 2018 wordt voor dit onderdeel een uitgave begroot van **€ 70.000,-**

Wet en regelgeving	45.000
Fiscale wetgeving en beleid	25.000

Daarnaast zorgt het Stafbureau Bedrijfsvoering voor de ondersteuning van het bureau en de vereniging.

BEZETTING UNIEBUREAU

Ongeveer 65 medewerkers voeren de werkzaamheden uit. Hierbij wordt opgemerkt dat plusminus 15 tot 20% % wordt 'opgevuld' met medewerkers van waterschappen en trainees voor tijdelijke projecten, in verband met tijdelijke vervanging en uit een oogpunt van loopbaanontwikkeling.

PERSONEEL

Het accent van de werkzaamheden van de beleidsmedewerkers ligt op de lobby, communicatie (in- en extern) en de regie van beleidsprocessen. De persoonlijke ontwikkeling staat centraal. De sleutel tot succes is het bieden van richting, ruimte en vanzelfsprekend het behalen van afgesproken resultaten. Daar zijn ook de benodigde competenties op afgestemd.

FINANCIËLE GEVOLGEN EN VERWACHTE CONTRIBUTIESTIJGING

De reguliere begroting bedraagt ongeveer 9,8 miljoen euro. Daarvan is ongeveer 6,8 miljoen bestemd voor de exploitatie (kapitaallasten, personeelslasten, huisvesting et cetera). Dit betekent dat uiteindelijk circa 3 miljoen euro bestemd is om de programma's hun activiteiten te kunnen laten verrichten; hiervan is een deel bestemd voor zogenaamde niet beïnvloedbare posten zoals contributies, lidmaatschappen e.d.

In 2018 zal wederom de nullijn worden gehanteerd en, behalve een inflatiecorrectie, zijn geen andere 'bijzondere' verhogingen van de contributie nodig.

Door kritisch te kijken naar de benodigde middelen is het gelukt de lasten voor de waterschappen niet verder te laten stijgen dan de inflatiecorrectie van ongeveer 1,5% (volgens ramingen van het CEP en de Nederlandse Bank begin 2017). Daarbij is overigens inbegrepen het rentevoordeel voortkomende uit de nieuwe hypotheek en de verminderde compensatie ten behoeve van het niet laten stijgen van het liquiditeitstekort.

RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

De risico's en onzekerheden hebben vooral te maken met het aantreden van het nieuwe kabinet en het daaraan ten grondslag liggende regeerakkoord. Vanuit de Unie wordt actief ingespeeld op de ontwikkelingen en worden bij voorbaat standpunten richting de beleidsbepalers aangegeven.

PROGRAMMA VERENIGING EN COMMUNICATIE

Programmaleider: Sonja Timmer Brand

Portefeuillehouder: Hans Oosters

Een succesvolle koepelorganisatie als de Unie van Waterschappen kan niet zonder goede belangenbehartiging, lobby en communicatie. Het programma Vereniging en Communicatie geeft dit vorm en werkt daarbij interactief, betrouwbaar en omgevingsbewust.

De belangrijkste speerpunten voor 2018 zijn:

- Waterschapsverkiezingen: uitrol communicatiestrategie en aanbesteding digitale stemhulp;
- Het goed en sterk positioneren van de waterschappen en het werk van de waterschappen via de Unie bij het nieuwe kabinet;
- Modernisering van het communicatieinstrumentarium, waaronder Het Waterschap en het communicatieinstrumentarium;
- Bestuursprogramma Verenigd in Water: uitvoering monitoren en eventueel bijstellen;
- Het borgen van de educatieinspanning bij de afzonderlijke waterschappen
- De Unie vaardig maken in communicatie via o.a. Factor C.

Waterschapsverkiezingen

Op 20 maart 2019 vinden de eerstvolgende Waterschapsverkiezingen plaats. Ter voorbereiding op deze verkiezingen zal in 2018 het projectteam binnen de Unie aan de slag gaan met de verkiezingen, zal ingezet worden op een gezamenlijk plan van aanpak voor de communicatie en zal de (Europese) aanbesteding van een digitale stemhulp afgerond worden.

De expertgroep communicatie stelt een gezamenlijk plan van aanpak op voor de communicatie in lijn met de vastgestelde communicatiestrategie van de waterschappen en maakt duidelijke afspraken over wat centraal en decentraal gecommuniceerd wordt. De expertgroep stelt een frame op dat leidend is voor de gezamenlijke online en offline campagne in aanloop naar de Waterschapsverkiezingen. Er wordt onder meer een Toolkit ontworpen, met daarin de overkoepelende communicatiestrategie/het frame, FAQ lijsten, scenario's voor crisiscommunicatie en dergelijke. In navolging van de evaluatie van 2015 wordt de senior communicatieadviseur per 1 oktober 2018 volledig vrijgemaakt voor de verkiezingen.

De aanbesteding van de digitale stemhulp van de waterschappen wordt door de Unie opgepakt. Bestuurlijke inbreng naar aanleiding van de evaluatie van 2015 krijgt meer aandacht. Rond mei/begin juni 2018 wordt de opdracht gepubliceerd. Begin september 2018 moet dit leiden tot een gunning van de opdracht om voor 21 waterschappen een digitale stemhulp te maken.

Positioneren waterschappen

De eerste helft van 2018 zal gericht zijn op kennismaken met het nieuwe kabinet en het positioneren van de waterschappen en het werk van de waterschappen bij de nieuwe ministers en staatssecretarissen.

Kennismaking met de Tweede Kamerleden wordt voortgezet. In samenwerking met VNG en IPO worden hiervoor, zoals voorgaande jaren, twee evenementen georganiseerd om het politiek bestuurlijke netwerk te onderhouden en te voeden te weten het Bestuursdiner en de 'Welcome Back'-borrel voor parlementariërs in Nieuwspoort. Het Bestuursdiner heeft in 2017 niet plaatsgevonden, maar zal begin 2018 georganiseerd worden.

Communicatiestrategie

Hoe gaat communicatie de komende jaren bijdragen aan 'de aandacht vasthouden' en aan het realiseren van de doelen van de Unie van Waterschappen? Voor de herijking van het communicatiebeleid is uitgegaan van twee sporen:

1. Strategische communicatie waterschappen (via Werkgroep Communicatie)
2. Communicatiebeleid Unie.

1. De strategische communicatie van de waterschappen geeft weer hoe communicatie de komende jaren bijdraagt aan het realiseren van de ambities van de waterschappen met als doel meer als één gezicht naar buiten te treden, aangevuld met een doorvertaling in de regio op een manier die aansluit bij 'participatief samenwerken'.

Er wordt ingezet op communicatie vanuit vijf centrale thema's:

- Veiligheid
- Waterkwaliteit
- Klimaatadaptatie
- Duurzaamheid, circulaire economie en innovatie
- Internationale watervraagstukken

Sommige thema's zijn nauw met elkaar verbonden en/of overlappen elkaar gedeeltelijk. Datzelfde geldt voor centrale en decentrale thema's. Die verbindingen zijn er bewust in de communicatie; het zorgt voor versterking, herkenbaarheid en samenhang. Daarbij wordt uitgegaan van kernwoorden als: gezamenlijk, agenderend, gericht op waterbewustzijn, modern en omgevingsgericht.

2. Gegeven de 3 doelen van de Unie van Waterschappen: belangenbehartiging, het zijn van een vereniging (etaleren, verbinden) en inhoudelijk expert, gaat het communicatiebeleid van de Unie uit van de volgende uitgangspunten: meer gezamenlijk, meer agenderen, gericht op waterbewustzijn, modern en omgevingsgericht. In 2018 wordt het nieuwe communicatiebeleid geïmplementeerd binnen het Uniebureau en met de waterschappen vorm gegeven.

Modernisering van het communicatieinstrumentarium

Het Waterschap

Het tijdschrift Het Waterschap is het officiële orgaan van de Unie en is een journalistiek onafhankelijk vakblad dat op zakelijke en informatieve wijze ingaat op de werkgebieden van de waterschappen en de relevantie belangengroeperingen daaromheen. Het blad brengt nieuws, reportages en interviews en doet aan meningsvorming.

In 2017 is gestart met een moderniseringstraject voor het Waterschap. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met specifieke doelgroepen om te achterhalen hoe beter aangesloten kan worden bij de informatiebehoefte van deze groepen omtrent de waterschappen. Dit heeft geleid tot een advies waardoor de koers van het blad in 2018 zal veranderen.

Factor C

In 2017 is de Unie gestart met een traject om Factor C in de organisatie te implementeren. Factor C zorgt ervoor dat communicatie in het hart van het beleid wordt geplaatst. In 2018 wordt dit verder binnen de Unie geborgd zodat medewerkers zelf met begeleiding van een facilitator een kernboodschap, kalender en krachtenveld per beleidsthema kunnen opstellen.

Verenigd in Water

Het bestuursprogramma wordt uitgevoerd via een gestroomlijnde interne besluitvormingsstructuur.

Het bestuursprogramma bevat ambities die doorwerken in concrete acties in de diverse programma's. De voortgang daarvan wordt door het programma Vereniging en Communicatie bewaakt, geëvalueerd en waar nodig geactualiseerd.

In navolging van het bestuursprogramma, zijn alle commissies anders gaan werken in 2017. Dit zal in 2018 nog meer zijn beslag krijgen. Zo werken commissies via een matrix met interessevelden, portefeuillehou-

ders overleg, intervisie of externe sprekers, afhankelijk van wat de commissie zelf als de beste werkwijze ziet. Afgesproken is dat de besluitvorming van de commissies wel uniform zal zijn.

De Ledenvergadering is meer gericht op het bespreken van de actualiteit en het vormen van een gezamenlijk standpunt.

Voor de leden wordt ingezet op aansluiten bij de VNG Academie. Zij staan open om cursussen, trainingen e.d. aan te bieden voor AB- en DB leden over o.a. politieke debatvaardigheden, een dilemmatraining, introductie in de Omgevingswet etc. Met ProDemos wordt ingezet dat waterschappen bijeenkomsten rond 'Politiek Actief' gaan inrichten: een beproefde methode waarbij geïnteresseerde mensen inzicht krijgen in hoe een waterschap wordt bestuurd en in welke context een waterschap haar taken uitoefent. Deelnemers krijgen inzicht in het politiek bestel, hun kennis wordt vergroot en vaardigheden worden getraind. Met ProDemos wordt ook een rollenspel ontwikkeld waarbij jongeren tussen de 12-18 jaar via een spelvorm dilemma's in besluitvorming bij het waterschap ondervinden. ProDemos ontvangt jaarlijks bijna 100.000 jongeren en verzorgt gastlessen.

Borginig van educatie

In 2017 heeft de Stuurgroep Watereducatie een advies uitgebracht. Dankzij de Stuurgroep en een landelijk event, dat in mei 2017 is georganiseerd, staat niets de waterschappen in de weg om educatie goed te borgen binnen de eigen organisatie. De Unie blijft inzetten op de samenwerking met aardrijkskundeleraren die goed verloopt. Bij de biologieleraren staan we goed op het netvlies en wordt de samenwerking uitgebouwd. Volgend jaar wordt ingezet dat de stichting C3, die alle scheikunde leraren verbindt, het thema water kiest voor hun 25-jarig jubileum.

PROGRAMMAPLAN WATERBELEID

Programmaleider: Pierre de Vries

Portefeuillehouders: Hetty Klavers voor Hoogwaterbescherming, Wegbeheer en Muskus- en Beverrattenbestrijding, Dirk-Siert Schoonman voor Waterkwantiteit en Ingrid ter Woorst voor Waterkwaliteit

Het programma Waterbeleid heeft tot doel de waterschappen te faciliteren om de regionale watersystemen op orde te krijgen, en te houden, tegen aanvaardbare kosten. Het speerpunt is om als waterschappen de leiding te houden in de implementatie van het beleid en hier eigen keuzes in te kunnen maken.

Om de doelen te bereiken richt het programma Waterbeleid zich op de beïnvloeding van het beleid en het besluitvormingsproces voor de taken van het waterschap; waterkwantiteit, waterkwaliteit en hoogwaterbescherming inclusief muskus- en beverrattenbestrijding en wegenbeheer. Dit gebeurt via de Unievereniging (themagroepen, werkgroepen en commissies). Hiervoor worden de ministeries, koepelorganisaties, verenigingen, maatschappelijke organisaties, het parlement, maar ook de waterschappen benaderd.

Prioriteiten:

De Delta-aanpak waterkwaliteit en zoet water:

De waterkwaliteit verbetert steeds verder, maar kan beter. Met de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater hebben alle partijen uitgesproken dat er extra inzet gepleegd moet worden om de waterkwaliteitsdoelen te halen. Uitgangspunten voor de Unie zijn daarbij aanpak aan de bron en slim samenwerken. In de Delta-aanpak zijn drie prioritaire stofgroepen benoemd; nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en nieuwe stoffen waarbij de focus ligt op geneesmiddelen. Voor wat betreft medicijnresten blijft de Unie inzetten op een integrale probleemgestuurde aanpak aan de bron. Daarnaast zullen de uitkomsten van de landelijke hotspotanalyse geneesmiddelen uit 2017 gebruikt worden om de consequenties van verschillende scenario's met betrekking tot extra zuivering op de RWZI's inzichtelijk te maken ten behoeve van bestuurlijke besluitvorming.

Ruimtelijke adaptatie (Delta-beslissing) en strategische aanpak van wateroverlast:

Om een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting te versnellen en te intensiveren wordt de focus gelegd bij het in beeld brengen van de kwetsbaarheid voor klimaatverandering. De Unie zal een bijdrage leveren aan de standaardisatie van de stresstest. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een voorstel voor Voorkomen-Compenseren (het nemen van maatregelen ter voorkoming van klimaatschade en het vergoeden van geleden schade door klimaatontwikkelingen zoals wateroverlast, hitte en droogte. Tevens zal een nadere duiding van Meerlaagseveiligheid wordt uitgewerkt.

Vitale bodem:

Het onderwerp bodem zal in 2018 extra aandacht vragen. Daarbij gaat het over de rol van een vitale agrarisch bodem als bijdrage in de klimaatadaptatie en het sluiten van kringlopen om de waterkwaliteit verder te verbeteren en hoe de waterschappen en de agrarische sector daaraan bij kunnen dragen.

Implementatie van het waterveiligheidsbeleid:

Met de inwerkingtreding van de nieuwe normering is in 2017 ook de landelijke beoordeling van de primaire keringen van start gegaan. De waterschappen hebben afgesproken samen op te trekken bij de beoordeling. Unie en STOWA faciliteren deze samenwerking. Bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zal extra aandacht worden besteed aan het etaleren van innovatieve en duurzame oplossingen voor waterveiligheidsproblemen en er wordt verder gewerkt aan het versterken van de alliantie met RWS. In 2018 wordt uitvoering gegeven aan de voorbereidingen voor 2e planronde Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Er zal een position paper worden opgesteld over de benodigde overstromingsinformatie in relatie tot crisisbeheersing, planvorming en communicatie.

Muskus- en beverratten:

In 2018 komt een integraal advies over de toekomstige bestrijdingsstrategie inclusief financiering. Daarnaast wordt een aanvang gemaakt met het opstellen van een businesscase eDNA..

Wegenbeheer:

De Unie ondersteunt het proces van overdracht van waterschapswegen.

Maar naast deze focus zal ook veel aandacht uitgaan naar lopende zaken, interacties met werkzaamheden uit andere programma's van de Unie. Ook andere waterbeleidsontwikkelingen zijn medebepalend. Hieronder worden de thema's en werkzaamheden toegelicht.

Waterkwaliteit (excl. de waterketen)

De Unie heeft als doel met de activiteiten binnen het programma Waterbeleid de waterschappen te helpen de waterkwaliteit van het oppervlaktewater verder te verbeteren tegen een aanvaardbare prijs. In samenwerking met andere partijen wordt gezocht naar het gemeenschappelijk belang van schoon en gezond water.

De waterkwaliteit verbetert steeds verder, maar het kan nog beter. Met de huidige inspanningen worden de waterkwaliteitsdoelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027 niet gehaald. Met de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater hebben alle partijen uitgesproken dat er extra inspanningen gepleegd moeten worden om de waterkwaliteitsdoelen te halen. De Unie zal in 2018, onder meer, een bijdrage leveren aan de discussie over de KRW na 2027 en invulling geven aan de afspraken uit de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater. Uitgangspunten voor de Unie zijn daarbij: aanpak aan de bron en slim samenwerken. In de Delta-aanpak zijn drie prioritaire stofgroepen benoemd; nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en nieuwe stoffen waarbij de focus ligt op geneesmiddelen. Deze hebben extra aandacht maar ook andere stoffen en microplastics komen aan bod. Zie verder de afzonderlijke dossiers.

In 2018 vindt de evaluatie van de Kaderrichtlijn Water plaats (2018–mid term review) en wordt er gewerkt aan de voorbereiding van de derde generatie stroomgebiedbeheerplannen. De Unie zal daar de nodige inbreng voor leveren. De uitkomsten van de in 2017 gestarte regionale analyses zullen niet alleen doorwerken richting de stroomgebiedsbeheerplannen maar ook richting Delta-aanpak Waterkwaliteit en het Mest- en gewasbeschermingsmiddelenbeleid. Niet alleen de KRW-waterlichamen hebben hierbij aandacht, maar ook de zogenaamde overige wateren (70 tot 80 procent van het regionale watersysteem). Normering van de overige wateren, het zo nodig meenemen van de natuurlijke achtergrondbelasting in de normstelling en een goede onderbouwing en uitleg van het normeringsstelsel zijn drie onderwerpen waar de Unie de waterschappen op zal attenderen. De Unie zet zich in voor een goede, praktische en goed uitlegbare doelaflading waarbij een goede waterkwaliteit voorop staat.

In 2018 vindt de laatste fase van de onderhandelingen plaats met de Europese Commissie over het 6^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en over de verlenging van de derogatie die Nederland nodig heeft om meer dierlijke mest te kunnen toedienen dan de normen van de Nitraatrichtlijn toestaan. Vanuit de Unie zal, net als in 2017, erop worden toegezien dat bij de maatregelen, die nodig zijn voor het 6^e Actieprogramma en de derogatie, ook de KRW-normen worden meegenomen. Daarnaast zal inbreng geleverd worden voor de maatregelenpakketten.

In de 2^e Nota duurzame gewasbescherming is opgenomen dat het aantal normoverschrijdingen met 50% in 2018 moet zijn afgenomen ten opzichte van 2013 en dat in 2018 wordt geëvalueerd of deze doelstelling wordt gerealiseerd. Dit biedt de Unie kansen om inbreng te leveren. Zo zullen de meetresultaten van het Landelijk Meetnet gewasbescherming land- en tuinbouw, dat is opgezet door Deltares samen met de Unie en de waterschappen, een belangrijke bijdrage leveren aan de evaluatie.

Geneesmiddelen zijn een opkomend probleem in het grond- en oppervlaktewater. De route naar het oppervlaktewater loopt grotendeels via het riool en de RWZI's maar er zijn ook andere routes. De maatschappelijk/politieke druk richting de waterschappen om aanvullend te zuiveren neemt toe. De Unie blijft inzetten op een integrale probleemgestuurde aanpak aan de bron en faciliteert de waterschappen in het kennisdelen over goede bronmaatregelen. Daarnaast zullen de uitkomsten van de landelijke hotspotanalyse geneesmiddelen uit 2017 gebruikt worden om de consequenties van verschillende scenario's met betrekking tot extra zuivering op de RWZI's inzichtelijk te maken ten behoeve van bestuurlijke besluitvorming. Internationaal wordt ingezet op het beschikbaar krijgen van milieuschadelijkheidsgegevens vanuit de farmaceutische industrie en op bronbeleid.

In 2018 treedt de zuiveringsplicht voor gewasbeschermingsmiddelen uit de glastuinbouw in werking. In het Hoofdlijnenakkoord waterzuivering glastuinbouw is afgesproken dat de bevoegde gezagen de business cases van tuinders met verzoek tot maatwerk beoordelen (2017-2018) waarbij via het verlenen van een maatwerkvoorschrift uitstel voor de realisatie van collectieve zuiveringsinstallaties mogelijk is tot uiterlijk 1/1/2021. De Unie zal een bijdrage leveren aan de benodigde handreikingen die nog moeten worden opgesteld om de bevoegde gezagen en de sector te ondersteunen bij de invoering van de zuiveringsplicht. Daarnaast wordt de uitvoering van de afspraken uit het Hoofdlijnenakkoord kritisch gevolgd en zo nodig worden knelpunten bestuurlijk geagendeerd.

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer is een belangrijk speerpunt in de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater. Hiermee ontstaat een extra impuls voor alle partijen om het DAW voortvarend uit te rollen in de gebieden met een wateropgave. De cofinanciering door waterschappen en de POP-gelden zijn daar mede debet aan. In het verlengde hiervan stimuleert de Unie deelname door de agrarische sector en faciliteert de Unie dat de voortgang periodiek gemonitord wordt en de resultaten daarvan worden teruggekoppeld zodat zo nodig kan worden bijgestuurd.

In 2018 zal de Unie meer aandacht aan vis gerelateerde onderwerpen besteden. Ervaringen die worden opgedaan met de Richtlijn Uitzet Karper worden geëvalueerd. Ook voor het dossier over visserijvrije zones rond kunstwerken zal de Unie input leveren. Daarnaast is de Unie nauw betrokken bij het opstellen van een convenant om het gebruik van lood in de sportvisserij terug te dringen. Wanneer er in de Kamer gesproken zal worden over de nieuwe Visserijwet zal de Unie daarvoor opnieuw haar standpunt kenbaar maken.

Daarnaast geeft de Unie ook invulling aan lopende zaken. Het programma Waterbeleid blijft aandacht besteden aan prioritaire stoffen, zwemwaternrichtlijn, grondwaterkwaliteit, en het leveren van inbreng op de Europese prioritaire dossiers.

Waterkwantiteit

De Unie stimuleert waterschappen het watersysteem op orde te krijgen en te houden. Dus niet teveel en niet te weinig water. Daarnaast zorgt de Unie ervoor dat het water- en ruimtelijk ordening-domein dicht bij elkaar worden gebracht opdat waterschappen meer invloed krijgen op ruimtelijke ontwikkelingen.

Vanuit de Unie zal er in 2018 veel aandacht worden besteed aan de implementatie van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Deze implementatie vraagt samenwerking zowel binnen de regio's als tussen de regio's en het nationale niveau. De governance voor samenwerking en rapportage zal vanaf 1 januari 2018 operationeel moeten zijn. Om de ambities uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, om de totstandkoming van een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van stedelijk en landelijk gebied te versnellen en te intensiveren, wordt de focus allereerst gelegd bij het in beeld brengen van de kwetsbaarheid voor klimaatverandering (het uitvoeren van de stresstest). De Unie biedt een platform voor het uitwisselen van kennis en zal onder leiding van het ministerie samen een bijdrage leveren aan de standaardisatie van de stresstest. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een voorstel voor Voorkomen-Compenseren (het nemen van maatregelen ter voorkoming van klimaatschade en het vergoeden van geleden schade door klimaatontwikkelingen zoals wateroverlast; maar in principe ook hitte en droogte). Het onderwerp Hitte droogte

uit het Deltaprogramma zal eveneens inzet vragen. Tevens zal samen met andere partners een nadere duiding van Meerlaagse veiligheid (wanneer overlast en wanneer waterveiligheid) worden uitgewerkt. Voorst is vermeldenswaard dat met, onder andere, Bouwend Nederland een traject in gang is gezet met als titel 'programma waterrobuust bouwen stedelijk gebied'.

Watertekort gaat opnieuw aandacht vragen. In 2018 wordt de waterbeschikbaarheid in beeld gebracht. Daarnaast zal de evaluatie en uitbreiding van de waterakkoordenleidraad de nodige aandacht vragen. Hierbij zal worden nagegaan of naast waterkwantiteit ook waterkwaliteitscomponenten ondergebracht zouden moeten worden. Bovendien wordt nagegaan hoe het instrument kan functioneren als het onder de Omgevingswet niet langer een wettelijk kader kent.

Het Rijk werkt aan een Nationale Omgevingsvisie en betreft daar de partners, waaronder de Unie, bij. Het is een traject waarbij via co-creatie input voor de visie ontstaat. Op basis van de Nationale Omgevingsagenda zal de visie nader vorm krijgen, De Unie levert input voor de visie. De verwachting is dat in 2018 de Nationale Omgevingsvisie meer aandacht zal gaan vragen. Hierbij is de inzet van de waterschappen, op de 7 onvermijdelijke ruimtelijk gerelateerde opgaven, zoals gepresenteerd in het kader van 'Het Jaar van de Ruimte', nog altijd actueel.

Het onderwerp 'bodem' zal in 2018 extra aandacht vragen. Daarbij gaat het over de rol van een vitale agrarische bodem als bijdrage in de klimaatadaptatie en het sluiten van kringlopen om de waterkwaliteit te verbeteren en hoe de waterschappen en de agrarische sector daaraan kunnen bijdragen.

Op het gebied van grondwaterbeheer en ondergrond lopen diverse trajecten waarbij inbreng vanuit de Unie gewenst is. Zoals de ontwikkelingen rondom het uitvoeringsprogramma bodem en ondergrond, inclusief de structuurvisie ondergrond en integratie bodem, grondwater en ondergrond in de Omgevingswet.

Onderzoek naar waterbodemsaneringen (C-locaties), gecoördineerd vanuit de Unie, is afgerond. Vervolg discussie over financiering van saneringen zal inzet vragen.

De implementatie van de nieuwe Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen zal in 2018 inzet vanuit de Unie vergen. Daarnaast zullen er in 2018 beheerplannen worden opgesteld voor de soorten van de eerste lijst behorende bij de Europese verordening Invasieve exoten. De Unie zal namens de waterschappen inbreng leveren voor de water gerelateerde soorten.

Het onderwerp recreatie zal in 2018 ook aandacht vragen. Er zal, onder andere, een notitie worden opgesteld over de rol van waterschappen bij vaarweg- en nautisch beheer in kleine wateren

Hoogwaterbescherming

De Unie oefent invloed uit bij het Rijk voor uitvoerbaar beleid en regelgeving. Daarnaast initieert en faciliteert de Unie samenwerking binnen de waterschappen met het oog op een gezamenlijke uitvoering van de Deltabeslissing Waterveiligheid en het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe normering is in 2017 ook de *landelijke beoordeling van de primaire keringen* van start gegaan. Dit is de eerste praktijktest voor het door het Rijk ontwikkelde beoordelingsinstrumentarium. Deze beoordelingsronde is de eerste praktijktest voor de nieuwe veiligheidssystematiek en is bedoeld om te leren en ervaring op te doen. De waterschappen hebben afgesproken samen op te trekken bij de beoordeling. Unie en STOWA faciliteren deze samenwerking. De omzetting van de normen uit de Waterwet naar de Omgevingswet zal begin 2018 zijn beslag krijgen. Voor beheerders komt de focus te liggen op de doorvertaling in de beleidsregels, legger en keur. De Unie monitort de landelijke voortgang bij de waterschappen en agendeert eventuele knelpunten in het overleg met I&M en ILT richting de geplande tussenevaluatie van de beoordeling in 2019.

Het *Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)* zal net als de voorgaande jaren de nodige inzet van de Unie vragen. De Unie denkt mee over de programmering in 2019-2024 en de uitkomsten van de project overstijgende verkenningen (POV's). In de POV Kabels en Leidingen zal ook invulling worden gegeven aan het vervolg op het convenant Kabels en Leidingen uit 2012. De Unie houdt, via de Stuurgroep, zicht op de voortgang van het HWBP en de beheersing van de dijkrekening. Verder wordt de samenwerking met HWBP-2 gestimuleerd en zal extra aandacht worden besteed aan het etaleren van innovatieve en duurzame oplossingen voor waterveiligheidsproblemen. In 2018 wordt een vervolg gegeven aan het Dijkwerkersplatform en verder worden gewerkt aan het versterken van de alliantie met RWS.

Ook in 2018 wordt in lijn met het opgestelde Plan van Aanpak uitvoering gegeven aan de voorbereidingen voor 2^e planronde *Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)*. In het verlengde hiervan zal een position paper worden opgesteld over de benodigde overstromingsinformatie in relatie tot crisisbeheersing, planvorming en communicatie. Samen met Rijk, provincies, gemeenten en veiligheidsregio's wordt gewerkt aan het actualiseren van het toepassingsbereik/voorlopige risicobeoordeling, de opgestelde risicokaarten en het ontwikkelen van een maatregelenportaal. De insteek van de waterschappen is om de ROR sober en doelmatig te houden.

In 2018 zal met de provincies, waterschappen en STOWA uitvoering worden gegeven aan de beleids- en onderzoeksagenda van de Visie op de Regionale Keringen (2016). Er wordt, onder andere, gekeken hoe kan worden aangesloten bij, en geleerd van, de overstromingskansbenadering van de primaire keringen. Waar het kan worden er uniforme landelijke afspraken gemaakt, zonder dat lopende afspraken over de aanpak en versterking van de regionale keringen of maatwerk in de regio in het gedrang komen.

Samen met STOWA en RWS wordt net als in 2017 uitvoering gegeven aan de opgestelde *Visie op Zorgplicht Waterkeringen*. Onder aansturing van de Stuurgroep wordt gekeken welke stappen de sector wil en moet zetten om aantoonbaar 'in control' te zijn. Insteek daarbij is om onderling ervaringen te delen en na te gaan wat waterbeheerders nodig hebben om de inrichting van hun werkprocessen, informatievoorziening en veiligheidsrapportages op het gewenste niveau te brengen. In 2017 is het formele toezicht op de zorgplicht door de ILT gestart en zijn de eerste audits uitgevoerd. In 2018 worden de resterende audits uitgevoerd. De uitkomsten en lessen uit de audits worden via de Stuurgroep met de waterschappen gedeeld en besproken.

In 2018 wordt samen met waterschappen en Stowa een nadere uitwerking gegeven aan het begrip Meerlaagsveiligheid t.b.v. de discussie in het kader van de Deltaprogramma's Veiligheid en Ruimtelijke Adaptatie.

Naast genoemde onderwerpen zullen ook lopende zaken als de Beleidslijn Grote Rivieren, wisselwerking HWBP en rivierverruimende maatregelen, het compenseren van buitenwaartse versterkingen, de implementatie van de nieuwe normering, de bouw van windturbines nabij waterkeringen en de problematiek rond bevers de aandacht vragen.

Muskus- en beverratten

In 2018 komt naast het eindrapport van de Veldproef Muskusratten Unie ook het advies over de bestrijdingsstrategie 'Volledige Verwijdering' beschikbaar. Beide documenten vormen de basis voor een integraal advies over de toekomstige bestrijdingsstrategie inclusief financiering. Daarnaast wordt een aanvang gemaakt met het opstellen van een businesscase eDNA. Inzichtelijk wordt gemaakt of toepassing van eDNA besparingen in de speurkosten naar muskus en beverratten oplevert en als zodanig kan worden ingezet om de eerder genoemde volledige verwijdering te bereiken.

Wegenbeheer

De Unie ondersteunt het proces van overdracht van waterschapswegen in de contacten met I&M. Voor de Omgevingswet zal de Unie voor wat betreft de Aanvullingswet en -besluit geluid de belangen van de wegbeheerende waterschappen bewaken.

PROGRAMMA MODERNE OVERHEID

Programmaleider: Cathelijn Peters

Portefeuillehouders: Worden genoemd bij de diverse onderwerpen

Het Programma Moderne Overheid draagt er aan bij dat het waterschap door burgers, bedrijven, andere overheden, maatschappelijke partijen en kennisinstellingen wordt gekend en erkend als:

- Een moderne overheid die goed toegerust is op zijn taken;
- Een organisatie die zich steeds voldoende snel aanpast aan de relevante maatschappelijke ontwikkelingen;
- Een volwaardige samenwerkingspartner;

Het programma Moderne Overheid houdt zich bezig met de processen die de (kern)taken van de waterschappen ondersteunen. Sleutelwoorden hierbij zijn zichtbaar, krachtig, transparant, doeltreffend, doelmatig, rechtmatig, betrouwbaar en dienstverlenend. Het programma levert een bijdrage aan het zo goed mogelijk functioneren van de waterschappen. Dit betekent dat wij namens de waterschappen in Den Haag en Brussel als volwaardige partner meepraten en meebeslissen over zaken die raken aan het zijn van een professionele, moderne overheid.

PRIORITEITEN 2018

Het programma Moderne Overheid kent in 2018 de volgende prioriteiten:

1. Het onderzoek naar de houdbaarheid van het belastingstelsel van de waterschappen (watersysteemheffing, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing) zal in 2017 door de Commissie Aanpassing Belastingstelsel (CAB) worden afgerond. 2018 staat in het teken van het, in nauwe samenwerking met I&M doorgeleiden van de voorstellen (departement en TK) en het uitwerken van de voorstellen in concrete aanpassing van wetgeving.
2. Het behouden van voldoende financiële ruimte is essentieel voor de waterschappen om blijvend te kunnen investeren in hun kerntaken. De inzet van de Unie in het kader van Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof) is er daarom op gericht voldoende ruimte in het EMU-saldo te blijven houden. Ook wordt in 2018 ingezet op het verder vergroten van inzicht in de ontwikkeling van de financiën van de waterschappen;
3. In 2017 is de sectorscan digitalisering uitgevoerd bij alle waterschappen. Dit levert inzicht in waar de waterschappen staan ten opzichte van de digitaliseringsopgave die op hen afkomt. Op basis van dit inzicht zal in 2018 bepaald worden welk vervolg hieraan gegeven zal worden: zowel inhoudelijk (wat gaan we doen?) als voor wat betreft de governance (hoe gaan we dit met elkaar organiseren?).
4. Vormgeven aangepast programma crisisbeheersing: van een programma naar een kompas met een aantal leidende principes die de waterschappen richting geven in het worden van een "veerkrachtige crisispartner". Vanuit het kompas wil de Unie een platform bieden waarmee overleg, samenwerking en het van elkaar leren kan worden gefaciliteerd.
5. Samen met de markt zetten de waterschappen in 2018 in op het realiseren van de ambities uit de Marktvisie waterschappen. Er wordt gewerkt aan belangrijke projecten die Nederland mooier, duurzamer, sterker en veiliger maken. 2018 staat echt in het teken van het doen!

Belastingstelsel waterschappen (Portefeuillehouder: Hetty Klavers)

Naar aanleiding van de aanbevelingen van OESO heeft de minister van I&M aangegeven met de BAW partijen een discussie te willen voeren over de financiering van duurzaam waterbeheer op de lange termijn. In opdracht van de minister is een rapport opgesteld met een feitelijke beschrijving van de huidige financiering van het waterbeheer en de toekomstige trends en ontwikkelingen die hier een mogelijk effect op kunnen hebben. De minister is, samen met de BAW partijen, een nader onderzoek gestart naar de mogelijkheden om in specifieke gevallen principes als vervuiler, veroorzaker, belanghebbende betaalt (meer volledig) toe te passen in de financiering van het waterbeheer.

Dit nadere onderzoek maar ook het 'natuurarrest' van de Hoge Raad, de zogenaamde weeffout en het lopende onderzoek naar de modernisering van de zuiveringsheffing zijn aanleiding geweest voor de waterschappen om te besluiten dat zij nog eens willen bezien of het huidige belastingstelsel aangepast moet worden. Hiertoe is door het Uniebestuur de Commissie Aanpassing Belastingstelsel waterschappen (CAB) in het leven geroepen. De CAB doet in opdracht van het bestuur van de Unie van Waterschappen onderzoek naar de vraag of het belastingstelsel van de waterschappen op de middellange termijn houdbaar is en formuleert verbetervoorstellen indien blijkt dat aanpassing wenselijk zijn. Het onderzoek betreft zowel de watersysteemheffing als de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De CAB zal zich in haar onderzoek richten op een toekomstbestendig stelsel waarin een prominente plaats is voor de aanbevelingen van de OESO en de leidende principes die de minister naar aanleiding daarvan heeft geformuleerd, maar waarin ook oplossingen voor bestaande knelpunten in het stelsel worden geboden. Eind 2017 zal de CAB haar voorstellen doen aan de leden-waterschappen. Als deze voorstellen op voldoende steun kunnen rekenen zal 2018 in het teken staan van het, samen met I&M, verder doorgeleiden van de voorstellen en concretisering van aanpassing van wetgeving.

Financiële positie waterschappen (*Portefeuillehouder: Toine Poppelaars*)

Ruimte om te blijven investeren

Het behoud van voldoende financiële ruimte is essentieel voor de waterschappen om blijvend te kunnen investeren in hun kerntaken. De inzet van de Unie in het kader van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof) is er daarom op gericht om voldoende ruimte in het EMU-saldo te blijven te houden voor de investeringen van de waterschappen. Met het nieuwe kabinet zullen afspraken worden gemaakt over de EMU-ruimte voor de waterschappen.

Inzicht in de financiën

Enige tijd geleden is in de Uniecommissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën (CBCF) met een traject gestart om op collectief en individueel waterschapsniveau het inzicht in de ontwikkeling van de eigen financiën te vergroten. Het is van belang dat ieder waterschap blijft werken aan het beter en langjarig(er) inzicht geven in alle financiële consequenties van het waterbeleid. De Unie draagt hieraan bij door op diverse manieren inzicht en overzicht te geven (o.a. via Waterschapsspiegel en het belastingboekje) en het gesprek hierover tussen de waterschappen te faciliteren om te leren van elkaar. Het ingezette traject zal in 2018 worden voortgezet. Dit is één van de onderwerpen die aan de orde zal komen in het overleg dat de Unie twee keer per jaar organiseert voor de portefeuillehouders financiën uit de waterschapsbesturen.

Overige financieel economische dossiers

Ook op andere dossiers van fiscaal/financieel-economische aard blijft de Unie in 2018 de belangen van de waterschappen in het Haagse behartigen. Dit geldt voor onderwerpen BTW, Markt en Overheid, rechtmatigheid, verslaggeving. Deze belangenbehartiging vindt onder andere plaats in gremia als het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen, het OverhedenOverleg en alle voorbereidende overleggen voor deze platforms.

Via de Uniewerkgroep Middelen haalt de Unie input vanuit de waterschappen op ten behoeve van de financieel-economische dossiers die in Brussel spelen, zoals aanbestedingen, mededinging, EMU-ruimte, TTIP, BTW, PPS etc.

Digitalisering en informatisering (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

De ontwikkelingen op het terrein van digitalisering en informatiebeleid volgen elkaar in een rap tempo op. Denk aan het digitale stelsel Omgevingswet, de inrichting van de Generieke Digitale Infrastructuur onder leiding van de Digicommissaris, Digitaal 2017, de eisen die gesteld worden aan informatieveiligheid, de digitalisering van archieven en ontwikkelingen op het terrein van open data en transparantie. Om meer grip te krijgen op deze dossiers en als waterschappen hierin gesteld te staan is in 2016 het Digikompas: 'Visie op de dienstverlening van de waterschappen in de I-samenleving' opgesteld. Wat geeft richting aan de digitale ontwikkelingen bij de waterschappen?

Met het Digikompas in de hand wordt invulling gegeven aan de digitale ambities van de (gezamenlijke) waterschappen. In 2017 heeft de Unie een overzicht van de omvangrijke digitaliseringsopgave in de komende jaren gepresenteerd (wat moet wanneer klaar). De CBCF heeft halverwege 2017 geconcludeerd dat de digitaliseringsopgave dusdanig is dat de waterschappen op het terrein van digitalisering de komende tijd nauwer en minder vrijblijvend zullen moeten gaan samenwerken. Omdat er geen totaalbeeld is van waar we als sector en individuele waterschappen momenteel staan heeft de CBCF besloten dat dit inzicht er moet komen door middel van een sectorscan bij alle 21 waterschappen. Op basis van de uitkomsten van deze scan zal in 2018 bepaald worden welk vervolg hieraan gegeven zal worden: zowel inhoudelijk (wat gaan we doen?) als voor wat betreft de governance (hoe gaan we dit met elkaar organiseren?). Expliciet zal bekeken worden of de huidige wijze, waarop dit onderwerp nu is belegd, nog voldoende aansluit bij deze ontwikkelingen of een aanpassing noodzakelijk wordt geacht.

Ook in 2018 zal de Unie zich inzetten om, zo veel mogelijk in samenwerking met onder andere VNG, IPO en Bureau Digicommissaris, ervoor te zorgen dat de belangen van de waterschappen op het terrein van digitalisering en informatisering geborgd worden. Met het nieuwe kabinet zal getracht worden afspraken te maken over een duurzame governance en financiering van de GDI. Het Digikompas helpt hierbij om als gezamenlijke waterschappen een koers te bepalen op dit terrein.

Waterschappen: van calamiteitenbestrijders naar crisispartner (Portefeuillehouder: Hans Oosters)

Waterschappen hebben de ambitie een 'veerkrachtig crisispartner te zijn'. De in 2013 vastgestelde 'Visie op de crisisbeheersing' zet in op versterkte samenwerking, meer efficiency en een meer uniforme aanpak met een gedetailleerd uitvoeringsprogramma (met concrete producten en deadlines).

Inmiddels is het uitvoeringsprogramma halverwege. In verschillende themagroepen is werk gemaakt van de producten en werkwijzen en deze hebben de waterschappen geholpen om zich nog verder te professionaliseren en nog beter invulling te kunnen geven aan hun taken in de koude en warme fase. In 2017 is ook besloten om de tijd te nemen om met de waterschappen na te gaan of het uitvoeringsprogramma nog volledig voldoet in zijn huidige vorm. In 5 regiosessies is met alle waterschappen gesproken, en is geconcludeerd dat het uitvoeringsprogramma klaar is voor een transitie naar een kompas. Daar waar het programma zich vooral richtte op het ontwikkelen van producten, geeft het kompas vanuit een aantal leidende principes richting aan de waterschappen voor het voltooien van hun reis richting een 'veerkrachtige crisispartner'. Vanuit het kompas wil de Unie een platform bieden waarmee overleg, samenwerking en het van elkaar leren kan worden gefaciliteerd.

In 2018 wordt vanuit de leidende principes ingezet op invulling vanuit de verschillende thema's die ook in de SMWO (Stuurgroep Management Watercrises en Overstromingen) zijn afgesproken. Waterschappen geven zelf aan dat de focus hierbij vooral moet liggen op de relatie met de veiligheidsregio's, netcentrisch werken en communicatie.

In 2018 wordt het project Water en Evacuatie vervolgd. Dit is één van de prioritaire projecten van het Veiligheidsberaad/de Veiligheidsregio's. Het project Water en Evacuatie is om twee redenen voor de waterschappen van belang: het feitelijke samenwerken met de Veiligheidsregio's versterkt de positie als crisispartner; maar slimme samenwerking zorgt er ook voor dat de resultaten die benoemd zijn in het Uitvoeringsprogramma sneller bereikt kunnen worden.

In 2014 is het referentiekader Netcentrisch Werken Waterschappen vastgesteld en dit biedt de waterschappen een handreiking voor de implementatie van de netcentrische werkwijze in de eigen crisisorganisaties. Het richt zich primair op de informatie-uitwisseling tussen de crisisteams binnen één waterschap. Met deze werkwijze en de systeemkeuze is geborgd dat de waterschappen waterbeelden geautomatiseerd kunnen delen met veiligheidsregio's. De implementatie van netcentrisch werken zal in 2018 bij de waterschappen verder vorm krijgen.

In de nieuwe wet Taken Meteorologie en seismologie die per 1 januari 2016 in werking is getreden staat beschreven dat het KNMI bestuursorganen, waaronder waterschappen, kosteloos en verplicht ondersteunt indien sprake is van verwacht of werkelijk maatschappij-ontwrichtend weer of calamiteiten waarbij het weer een belangrijke rol speelt. Belangrijk uitgangspunt voor deze dienstverlening is de "single tone of voice" (eenduidige beeldvorming over weersinformatie) van bij een crisis betrokken overheden. In 2018 zullen deze afspraken in de praktijk gebracht gaan worden en zal aan de hand van concrete casuïstiek wederzijdse aanscherping van deze werkwijze moeten gaan plaatsvinden.

Waterschappen zijn volwaardig partner in het Watermanagement Centrum in Lelystad (WMCN), samen met Rijkswaterstaat, de veiligheidsregio's, defensie en het KNMI. Vanuit de Unie wordt meegewerkt aan de doorontwikkeling van het WMCN. Uitgangspunt is dat enerzijds de meerwaarde van het WMCN voor de waterschappen, en anderzijds de grote betekenis van de waterschappen in het WMCN, nader worden uitgewerkt.

Waterschappen als publiek opdrachtgever (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

In 2017 ontwikkelden de waterschappen samen met het Hoogwaterbeschermingsprogramma, Bouwend Nederland, Vereniging van Waterbouwers, MKB Infra, NI Ingenieurs, UNETO-VNI en ENVAQUA het visiedocument 'de waterschapsmarkt van de toekomst – bouwstenen voor vernieuwing'. Op 17 november is deze visie door alle betrokken partijen gepresenteerd op de Markt- en Innovatiedag van de waterschappen. Het nieuwe Marktproces bindt niet alleen de waterschappen zelf maar heeft de ambitie om ook het waterbouwbedrijfsleven te binden.

In het nieuwe visiedocument staan drie bouwstenen die bijdragen aan vernieuwing in de waterschapsmarkt.

1. Maximale maatschappelijke meerwaarde
2. De mens centraal
3. Een gezonde bouwkolom.

Het Platform Waterschapswerken (PWW) speelt in het laten slagen van dit Marktproces een cruciale rol. De Unie zal het PWW en de waterschappen hierin faciliteren met acties gericht op het verbinden van de waterschappen en ondersteunen in de dialoog met het waterbouwbedrijfsleven. 2018 staat in het teken van het doen!

In 2018 zal de Unie de waterschappen ook ondersteunen bij de implementatie van de aanpak duurzaam GWW en het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Deze initiatieven sluiten ook goed aan bij de doelstellingen van de marktvisie want ook hierin staat het thema duurzaamheid centraal.

Bedrijfsvergelijkingen (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

Bedrijfsvergelijkingen helpen waterschappen om zich op alle belangrijke aspecten van hun werk voortdurend te verbeteren. Bedrijfsvergelijkingen maken duidelijk dat er verschillen zijn tussen waterschappen. Waar verschillen zichtbaar worden ontstaat een opening om met elkaar in gesprek te gaan en van elkaar te leren. Dit faciliteert de Unie door een aantal leerkringen te organiseren op onderwerpen waar waterschappen van elkaar willen leren.

Bedrijfsvergelijkingen spelen daarnaast een rol in de uitvoering van de wens van waterschappen om een open overheid te zijn. De roep om transparantie en de behoefte aan informatie nemen alleen maar toe. Ook in het OESO rapport wordt de nodige aandacht besteed aan toegang tot waterschapsgegevens, transparantie en verantwoording en de wijze waarop dit nog kan worden verbeterd. In dit kader wordt ingezet op verder vergroten van de transparantie van de gegevens (door middel van open data) en stakeholderbetrokkenheid bij de bedrijfsvergelijkingen.

In 2017 is de nieuwe visie op bedrijfsvergelijkingen vastgesteld waarin bovenstaande elementen een plek in zullen krijgen.

Bedrijfsvergelijkingen en brancherapportages brengen alle relevante prestaties van de waterschappen op een effectieve en overzichtelijke manier in beeld. In 2018 wordt extra ingezet op het faciliteren van het leren en verbeteren in het kader van de bedrijfsvergelijkingen.

De Unie zorgt voor het zo goed mogelijk belichten van de doelmatigheidswinst die de waterschappen in het kader van het BAW bereiken. Het eigen verhaal wordt verteld en er wordt verantwoording afgelegd. Dit wordt gedaan door het jaarlijkse boekje over de waterschapsbelastingen uit te brengen, de rapportage over de samenwerking in de waterketen en met de BAW-partners in de nieuwe publicatie Staat van ons Water. De Unie zet zich er voor in dat deze extra behoeftes worden ingevuld binnen de huidige jaarlijkse uitvraag voor Waterschapspeil en Waterschapsspiegel zodat de toenemende behoefte aan informatie leidt tot zo min mogelijk extra inspanningen van de waterschappen op dit terrein. Op die manier worden de waterschappen geholpen in hun ontwikkeling naar lerende organisaties en wordt zo bijgedragen aan een modern en professioneel imago van de waterschapssector.

Concrete producten in 2018:

- In het voorjaar uitbrengen boekje over de waterschapsbelastingen
- Waterschapspeil en waterschapsspiegel: www.waterschapsspiegel.nl
- Open stellen van diverse datasets via Uniewebsite
- Bijdragen aan “de Staat van ons Water”
- Vensters voor bedrijfsvoering
- Blijvende inzet op het verbeteren van de kwaliteit van onze data
- Faciliteren van een aantal leerkringen om een impuls te geven aan het leren en verbeteren op basis van de bedrijfsvergelijkingen.

CAO en goed werkgeverschap (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

Als werkgever staan waterschappen voor de uitdaging om professionals sturend ruimte te geven, om te ontwikkelen en te presteren, te boeien en adequaat te belonen. De sector heeft een ‘visie op werken en werkgeven in 2025’ opgesteld. Met deze visie legt zij een basis voor de agenda van de cao-onderhandelingen in komende jaren.

Bij deze visie passen de volgende strategische thema's:

- In aansluiting op de visie groeien naar andere arbeidsrelaties in 2025. Dit gaat zowel om nieuwe/andere verhoudingen medewerker-leidinggevende als organisatie-medezeggenschap.
- Anders ‘markt’ conform belonen. Dit gaat om het anders belonen van de arbeidsprestatie, de primaire beloning. Instrumenten als functiewaardering en gesprekscyclus gaan wezenlijk anders vorm krijgen.
- Redelijke beloning met beheersing van de (totale) loonkosten.

De Unie wil in 2018 stappen zetten op de thema's ‘Anders belonen’ en ‘De dialoog op ieder niveau’ door afspraken te maken over de gesprekssystematiek en kaders af te spreken voor het belonen van goed functioneren.

De Unie zet zich voortdurend in om de waterschappen te positioneren als aantrekkelijk werkgever. De waterschappen moeten blijvend kunnen beschikken over gekwalificeerde en betrokken medewerkers om met hen de grote opgaven, waarvoor zij zich gesteld zien, in te vullen. In elke (levens)fase wordt in de werknemers en organisatie geïnvesteerd, zodat zij blijvend in kunnen spelen op de steeds veranderende eisen die het werk bij de waterschappen stelt. Met een afname van de potentiële beroepsbevolking is het de uitdaging van de toekomst om in concurrentie met andere werkgevers nieuwe medewerkers te interesseren voor het werk bij de waterschappen en voldoende goede medewerkers voor de waterschappen te behouden. Dit vraagt om een moderne CAO tegen verantwoorde kosten.

Wnra

Op basis van de De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) is het verplicht om per 1 januari 2020 een cao, decentrale regelingen en arbeidsovereenkomsten te hebben die juridisch aansluiten op het burgerlijk recht (Burgerlijk Wetboek). Dit betekent dat de arbeidsrelatie op sector- en op organisatieniveau opnieuw moeten worden georganiseerd/ingericht. In 2018 zullen belangrijke stappen moeten worden gezet om hier als sector op tijd klaar voor te zijn.

Doelmatig waterbeheer: samenwerken (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

Waterschappen staan voor doelmatig waterbeheer. Daarom hebben zij in 2011 een handtekening gezet onder het Bestuursakkoord Water. Door werkprocessen verder te stroomlijnen, investeringsagenda's op elkaar af te stemmen en kennis te delen wordt de kwaliteit van het waterbeheer vergroot tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

De beoogde doelmatigheidswinst voor de watersector als geheel - geleidelijk oplopend tot 750 miljoen euro per jaar in 2020 - kan alleen worden bereikt door krachten te bundelen. Dat geldt zowel tussen waterschappen en Rijk, provincies, gemeenten en drinkwaterbedrijven, als tussen waterschappen onderling. De Unie zet erop in om de samenwerking tussen de waterschappen onderling en tussen de waterschappen en strategische partners zoals Rijkswaterstaat te bevorderen en te verduurzamen waar dit bijdraagt aan kostenbesparingen, verbetering van efficiency en vermindering van kwetsbaarheid. Bijkomende doelstelling is dat dit moet leiden tot het verbeteren van de zichtbaarheid en het imago van de waterschappen. Ook wordt gekeken naar samenwerkingsvormen met de regionale diensten van RWS om meer gezamenlijk op te trekken als waterbeheerders in de regio. De Unie faciliteert, ondersteunt, communiceert en monitort deze afspraken.

Waarderingskamer (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

De Waarderingskamer bevordert in de rol van toezichthouder het vertrouwen in een juiste uitvoering van de Wet WOZ. De waterschappen dragen voor een vierde deel bij aan de apparaatskosten en participeren met de Unie in verschillende commissies (regelgeving en controle, gegevensuitwisseling). Jaarlijks is er een bestuurlijk WOZ-overleg met de bewindspersonen van Financiën en BZK.

Geo-informatie (Portefeuillehouder: Toine Poppelaars)

De waterschappen hebben een groot belang bij geo-informatie, omdat een groot deel van hun informatie een topografisch element heeft. De Unie van Waterschappen verzorgt de lobby en belangenbeharing in de Haagse gremia op dit vakgebied. De input hiervoor wordt geleverd door de subwerkgroep geo-informatie van de Werkgroep Middelen. De subwerkgroep haakt aan bij de landelijke ontwikkelingen op het gebied van geo-informatie en zorgt voor vakinhoudelijke coördinatie, de professionalisering van het geo-werkveld en het opstellen van adviezen voor bestuur en andere overleggen. Op dit dossier wordt nauw samengewerkt met HWH. HWH is de uitvoerder van een aantal belangrijke geoprojecten van de waterschappen (AHN, beeldmateriaal).

Rechtspositie bestuurders (Portefeuillehouder: Hein Pieper)

De Unie vervult een faciliterende rol richting de belangenverenigingen van bestuurders van waterschappen: de Vereniging van voorzitters van waterschappen (VBVW), de Vereniging van DB-leden van waterschappen (VBDW) en de Vereniging van AB-leden van waterschappen VBAW.

PROGRAMMA INNOVATIE, DUURZAAMHEID EN INTERNATIONAAL

Programmaleider: Mark van der Werf

Portefeuillehouders: Hein Pieper (internationaal en innovatie), Dirk Siert Schoonman (energie), Ingrid ter Woorst (grondstoffen en waterketen)

(Unie) Doelstellingen:

- *Laten zien dat waterschappen 'er toe doen'.* Zorgen dat waterschappen hun meerwaarde laten zien (maatschappelijk en economisch, zowel nationaal als internationaal) om de positie van de waterschappen te behouden en te verbeteren;
- *Samen kom je verder.* Faciliteren dat waterschappen *elkaar vinden* om het waterbeheer beter (inclusief duurzamer) en goedkoper te krijgen

De Unie bewandelt, via dit programma, drie sporen om deze doelstellingen te realiseren:

1. Etaleren

Laten zien dat waterschappen innovatief zijn en alle innovatierollen bekleden (ontwikkelen van technieken en methoden, launching customer, lead user, delegaties ontvangen, etc.) en zo de positie van waterschappen te behouden of te verbeteren.

- Verzamelen innovaties van waterschappen voor de waterinnovatieprijs en landelijke publicaties;
- Etaleren van deze innovaties op de Unie [site](#) (of kiezen voor site [WaterWindow](#));
- Zorgen voor aandacht in landelijke media en publicaties;
- Belangrijk (in min of meer 'het paradepaard') is de organisatie van de www.waterinnovatieprijs.nl:

2. Versnellen / initiëren / agenderen

De Unie kan innovaties versnellen en belemmeringen weg nemen door waterschappen als collectief te laten werken en meer te laten leren van elkaar. De Unie zet met name voor energie en grondstoffen nieuwe 'stippen aan de horizon' en kan daardoor deze thema's versnellen. Binnen samenwerking in de waterketen blijven de 3 K's (Kosten, Kwetsbaarheid en Kwaliteit) leidende aandachtspunten. Daarnaast zal de Unie voor sociale innovatie/participatie en toekomst verkenningen/trend analyses voor het collectief agenderend en initiërend zijn. Deze initiatieven zullen vanzelfsprekend aansluiten bij behoefte of lopende initiatieven van waterschappen.

- Sociale innovatie (duurzame relaties ten behoeve van vergroten waterbewustzijn en participatie) agenderen in Unie-werkgroepen en -commissies;
- Innovatiemarkt organiseren zodat waterschappen inzien wat er aan innovaties bij andere waterschappen loopt;
- Waterarena opzetten; dit is een lerend netwerk waar waterschappers activiteiten en bijeenkomsten aan op kunnen hangen en stimuleren dat ze activiteiten openstellen voor andere waterschappen;
- Namens het collectief toekomst analyses laten uitvoeren om de consequenties te bespreken van o.a. Omgevingswet, duurzame financiering, krimp, sociale verandering, Internationaal leren, etc.;
- Invulling geven aan het aanbod wat is gedaan in de investeringsagenda op gebied van energie en circulaire economie;
- Waterschappen landelijk en regionaal goed positioneren binnen de Regionale energie strategie van EZ;
- Duurzaamheidsakkoorden, Green Deals, (grondstof)akkoorden afsluiten als middel om collectieve belemmeringen (juridisch, technisch, financieel en sociaal) op te heffen om duurzaamheidsstappen te maken door met expertgroepen daar invulling aan te geven.
- Samenwerking waterketen met 44 regio's aanjagen en monitoren;
- Met SSW de externe financieringsmogelijkheden onderzoeken (H2020, Life, SDE, etc.);
- Via het programma I&I beïnvloeden de waterschappen de Europese dossiers die van belang zijn voor een efficiënte en effectieve taakuitvoering. Dus invloed uitoefenen op Europese beleid door voor onze prioritaire dossiers standpunten te bepalen. Via Europese koepels (Euwma, Eureau, WSSTP, CEEP);
- Overzichten aan waterschappen aan te bieden (150 'launching customer' projecten, 200 innovaties, 250 duurzame energie projecten) zodat men weet wat er elders speelt;

3. Allianties uitbouwen

Hulp bieden aan anderen is ook hulp ontvangen. Aansluiten of agenda's van anderen helpen realiseren levert uiteindelijk ook steun voor waterschappen op.

Waterschappen hebben een maatschappelijke en economische meerwaarde zowel nationaal als internationaal). Ze hebben meerwaarde omdat ze de taken (hoogwater, kwantiteit en kwaliteit) goed uitvoeren. De economische meerwaarde van de waterschappen is nog onderbelicht. De waterschappen brengen ca. 2,7 miljard naar de (lokale) economie en nemen verschillende innovatie rollen aan die Nederland (vooral bedrijfsleven) helpt. Ze zijn medeontwikkelaar van technieken en methoden. Ze zijn 'launching customer' en ontvangen vaak delegaties uit buitenland of nemen het bedrijfsleven mee in hun internationale contacten. Verder leveren nieuwe allianties ons kennis en ervaringen op die goed zijn voor het waterbeheer.

- Nieuwe relaties aangaan (bedrijvenkoepels, kennis instellingen, NGO's, financiële wereld, etc.). Gesprekken voeren tussen markt en overheid. o.a. door greendeals te sluiten en te participeren en de agenda mede te bepalen van de Topsector Water (Topteam, kernteam deltatechnologie, kernteam waternet, kernteam Human Capital, kernteam Export & Promotie).
- Internationaal meerwaarde generen binnen het Rijkskader van Hulp en Handel. Daarnaast is ervaringe en kennis opdoen in buitenland ook goed voor de waterschappen zelf. Daarom is het front office [Dutch Water Authorities](#) opgezet. Internationaal bekend worden heeft een positieve weerslag op onze nationale positie.
  - Goed op weg om Visie 2019 te realiseren. DWA is vindbaar voor ministeries, bedrijven en andere partijen als plek waar men waterexpertise kan aanvragen voor buitenland projecten;
  - Waterschappen willen graag menskracht leveren omdat ingezien wordt dat dit goed is voor eigen organisatie (HRM en behalen eigen waterschapsdoelen). Uitgezonden waterschappers gaan vanaf 2016 goed voorbereid op pad en projecten worden ondersteund door meerdere waterschappen;
  - Blue Deal sluiten met 3 ministeries;

Team BESTUURLIJK JURIDISCHE ZAKEN (Onderdeel Bedrijfsvoering)

Hoofd Bedrijfsvoering Pieter Landstra/Wnd. hoofd Bedrijfsvoering Willem Wensink (portefeuillehouder Toine Poppelaars/Hein Pieper)

De juridisch adviseurs werken binnen het team BJZ. Daarbij is de afstemming en samenwerking, op met name het juridisch gebied, gewaarborgd. De medewerkers werken, waar nodig, samen met beleidsmedewerkers in verschillende programma's. De BJZ-werkzaamheden moeten op de juiste plek, op het juiste moment door mensen met de juiste deskundigheid worden uitgevoerd.

BJZ levert bijdragen in de totstandkoming van tal van nieuwe wet- en regelgeving, voor zover van belang voor de waterschappen. Met de waterschappen wordt samengewerkt om juridische producten op te stellen (bijvoorbeeld een handreiking voor de waterschapsverordening of een model projectbesluit. Daarbij geldt dat BJZ de regie heeft op proces en inhoud. Per jaar zijn er circa 4 bestuurlijk-juridische netwerkdagen en zijn 1 tot 2 fiscalistendagen.

Onderdelen

- Participatie/lobby in wetgevingstrajecten; ;
- Algemene aangelegenheden: Grondwet, Wet gemeenschappelijke regelingen, Algemene wet bestuursrecht, Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen, Algemene wet rijksbelastingen;
- Waterschapswet;
- Fiscale wetgeving- en regelgeving:: aanpassing belastingstelsel, modernisering verontreinigingsheffing en zuiveringsheffing, kwijtscheldingsbeleid en samenwerking met gemeenten op fiscaal gebied (BTW en vennootschapsplicht);
- Omgevingswetgeving- regelgeving: water (wijzigingen Waterwet); milieu (nieuwe AMVB's, ontwikkelingen omgevingsdiensten, natuur (Wet natuurbescherming), totstandkoming Omgevingswet;
- Organiseren van BJ-netwerkdagen en fiscale netwerkdagen; gerechtelijke procedures voeren dan wel waterschappen hierbij ondersteuning bieden; schrijven van artikelen voor het blad 'Het Waterschap' en juridisch vaktijdschriften.

Ook in 2018 zal er aandacht zijn voor de verbinding met 'Brussel' en de verbinding met het Waterschapshuis wat betreft wet- en regelgevende aspecten;

Daar staat tegenover dat vanwege de beperkte capaciteit niet (meteen) elke vraag vanuit een waterschap kan worden beantwoord en dat de Unie meer de regie gaat voeren en juristen uit waterschappen gaat betrekken bij verschillende onderwerpen in plaats van als Unie zijnde zelf zaken uit te zoeken.

Enige speerpunten zijn:

- Totstandkoming Omgevingswet (wetsvoorstel, uitvoeringsregelgeving en implementatie);
- Wetsvoorstel wijziging Waterwet inzake nieuwe normering waterveiligheid;
- Consequenties KRW-uitspraak HvJ-EU (Weseruitspraak)/rapport Bastmeijer (UU/UVT);
- Implementatie Wet natuurbescherming/actualisatie gedragscode;
- Opstellen handreiking waterschapsverordening;
- Herziening belastingstelsel;
- Actualisatie statuten Unie van Waterschappen;
- Problematiek rond BTW-kwesties;
- Modernisering zuiveringsheffing;
- Vennootschapsbelasting;
- Aansprakelijkheid

STAFBUREAU BEDRIJFSVOERING

Het doel van het bureau is het primaire proces op adequate, snelle en efficiënte manier te ondersteunen/adviseren. Het betreft ondersteunen en adviseren in brede zin waarbij er voor wordt gezorgd dat werkprocessen effectief en efficiënt kunnen worden uitgevoerd. Het bureau Bedrijfsvoering hecht veel waarde aan de mening van diegenen die ondersteund en geadviseerd worden. Zij worden gezien als (interne) opdrachtgevers die weten wat zij nodig hebben. Het bureau speelt daar op in, maar adviseert ook proactief op basis van verworven nieuwe inzichten. Het stafbureau Bedrijfsvoering onderschrijft het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen en is daar alert op bij de inkoop van goederen en diensten en de keuze van leveranciers. De meerwaarde van het feit dat verschillende ondersteunende diensten in één bureau zijn samengevoegd is evident en voldoet aan hetgeen gebruikelijk is bij andere organisaties. De flexibele en klantgerichte instelling van medewerkers is daarbij een vereiste, maar ook een gegeven.

De begroting 2018 van het stafbureau bestaat voornamelijk uit personele kosten en de kosten die nodig zijn om het proces te laten 'draaien' zoals kantoorkosten, kosten catering, onderhoudskosten etc.

Taken en ontwikkelingen:

Bedrijfsvoering zorgt er voor dat er 'gewerkt' kan worden; daarbij is een aantal taken te onderscheiden.

P&O:

Draagt zorg voor voldoende plezier en uitdaging bij medewerkers in hun werkzaamheden. Daarvoor worden tools en ondersteuning aangeboden. Uitvoering wordt gegeven aan afspraken die met waterschappen zijn gemaakt ofwel wordt zelfstandig beleid, toegesneden op de Unie, ontwikkeld. Ondersteuning wordt geboden aan de Unie als lerende organisatie. Dat betekent dat gestimuleerd wordt van elkaar te leren op basis van evaluaties en interviews. Inzicht wordt verkregen van elkaars sterke en zwakke punten en op die manier wordt de Unie als team sterker gemaakt. De basis hiervoor wordt gevormd door het kleurenschema van INsights waarbij elke kleur staat voor een aantal gedragseigenschappen. Opleidingsmogelijkheden worden gericht op specifieke kerncompetenties waarbij een stevige basis wordt geboden de (beleids)taken goed te kunnen uitvoeren. De huidige CAO voorziet in een recht voor iedere medewerker recht op een budget van € 5000,- over 5 jaar. Daarentoest worden vanuit P&O adviezen gegeven.

In 2018 zullen de werkzaamheden van P&O ondersteund worden door een in 2017 ingevoerd E-HRM systeem waarbij de medewerker de kans heeft veel zaken zelf digitaal af te handelen en te beheren.

Financiën:

De financiële administratie zorgt voor betrouwbare financiële overzichten die de basis vormen van begroting en jaarrekening. Er is een signaalfunctie inzake de besteding van budgetten en de hoeveelheid liquiditeit. Maandrapportages en 4-maandelijkse rapportages vormen het kader van een goede prognose van het saldo over een jaar. Met enige regelmaat wordt door een externe controller een objectieve en kritische analyse gemaakt van de stand van zaken.

ICT:

Ook in 2018 zal de nadruk gaan liggen op het benutten van de nieuwe mogelijkheden die er zijn om processen zo efficiënt mogelijk te laten lopen en waarbij met name het tijd- en plaats onafhankelijk werken aandacht zal krijgen. De activiteiten binnen de ICT zullen zich concentreren op de ondersteuning in de vorm van eerstelijns hulp, adviseren inzake gestroomlijnde processen en anticiperen op ontwikkelingen die van belang zijn om de Bedrijfsvoering in zijn totaliteit goed te laten functioneren. ICT is bij uitstek in staat om innovatieve toepassingen te implementeren waarmee het werken (meer) efficiënt kan worden verricht.

Interne zaken:

Onder deze noemer valt een veelheid aan activiteiten (receptie, post en repro, Digitale Informatie Voorziening, huisvestingsbeheer, catering). Bij de Digitale Informatie Voorziening komt de focus steeds meer te liggen op een actieve informatievoorziening en daar wordt nadrukkelijk een link gelegd met het Programma Vereniging en Communicatie (bijvoorbeeld de dagelijkse digitale Nieuwsdienst en Knipseldienst).

Huisvestingsbeheer:

De Unie is eigenaar van het gebouw aan de Koningskade. Dat betekent dat de zorg voor de huisvesting onderdeel is van het takenpakket. Het stafbureau Bedrijfsvoering voert onderhandelingen over een veelheid aan contracten en heeft de zorg voor het beheer daarvan. Een aantal taken is uitbesteed die direct of indirect met het beheer te maken hebben, zoals de catering, de schoonmaak, de receptiediensten en de zorg voor alle technische installaties. Om er voor te zorgen dat een goed werkklimaat ontstaat en het (werk)proces zo min mogelijk wordt onderbroken worden storingen direct gemeld aan de leveranciers of worden door eigen personeel opgelost. Elke klacht/wens van medewerkers wordt via een apart mailadres gemeld en zo spoedig mogelijk opgelost. De reserveringen van de vergaderzalen worden centraal via een daarvoor ingericht systeem geregeld. Omdat het gebouw ook een aantal huurders herbergt betekent dit ook de zorg als verhuurder. Dit betreft niet alleen de kantoorgebouwen doch ook de 3 appartementen die in eigendom zijn van de Unie. Het zijn van verhuurder betekent dat ook zoveel mogelijk wordt getracht de beschikbare leegstand snel weer 'op te vullen'.

Enige speerpunten binnen Bedrijfsvoering zijn:

- Het afronden van een 'upgrade' van het gebouw;
- Het optimaal benutten van de mogelijkheden van Microsoft Office 365 en voorsorteren op nieuwe ontwikkelingen om tijd- en plaatsonafhankelijk te kunnen werken;
- E-HRM 'tools' optimaliseren
- Contractenbeheer

Tot slot: Eind 2017 is op basis van wensen van medewerkers en relevante stakeholders een visie op bedrijfsvoering opgesteld. In deze visie (wordt uiteengezet of en welke verbeterpunten kunnen worden opgepakt. Dit zal geconcretiseerd worden in 2018. Een en ander gaat in nauwe samenwerking met alle medewerkers van de Unie. Het aantal speerpunten zal daarom nog enigszins uitgebreid worden.

Ktsrt	Omschrijving kostensoort/product	Jaar- Rekening							
		2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	
LASTEN									
<u>Exploitatie Bureau</u>									
400	Kapitaallasten	433	465	353	356	360	363	367	
410	Personeelslasten	5.284	5.247	5.347	5.401	5.455	5.509	5.564	
420	Huisvesting	388	358	387	391	395	398	402	
430	Algemene lasten	453	489	479	483	488	493	498	
500	Kosten diensten	162	193	213	215	217	219	221	
Totaal exploitatiekosten		6.719	6.750	6.778	6.845	6.914	6.983	7.053	
Programma's									
	Moderne Overheid	583	724	620	626	632	639	645	
	Vereniging en Communicatie	594	629	1.014	1.024	1.034	1.044	1.055	
	Innovatie en Internationaal	652	843	863	872	880	889	898	
	Waterbeleid	180	277	237	239	242	244	247	
	Team BJZ	61	50	70	71	71	72	73	
	Directie	235	290	290	293	296	299	302	
TOTAAL BELEIDSACTIVITEITEN		2.305	2.813	3.094	3.124	3.156	3.187	3.219	
	Onvoorzien	8	50	50	51	51	52	52	
	Toevoegen/onttrekken aan algemene reserve	888	28	0	0	0	0	0	
TOTAAL LASTEN		9.920	9.641	9.921	10.020	10.120	10.222	10.324	

Kstsr	Omschrijving kostensoort/product	Jaar-									
		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022			
BATEN											
	Opbrengsten exploitatie Bureau	519	526	588	594	600	606	612			
823	Huuropbrengsten	279	296	358	362	365	369	373			
829	Opbrengsten Algemeen	228	220	220	222	224	227	229			
830	Rente	12	10	10	10	10	10	10			
	Totaal opbrengst activiteiten	405	10	10	10	10	10	10			
	Opbrengst activiteiten	405	10	10	10	10	10	10			
	Te dekken uit opbrengst contributie	8.996	9.105	9.323	9.416	9.510	9.605	9.701			
TOTAAL BATEN		9.920	9.641	9.921	10.020	10.120	10.222	10.324			
	Contributiestijging			2,40%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%			

Begroting baten en lasten		Werkelijke cijfers	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018
A. Baten				
I.	Contributies	8.996.243	9.104.534	9.322.778
II.	Verhuur	279.177	296.000	358.272
III.	Programma's	227.534	220.000	220.000
IV.	Overige baten	1.200.732	10.000	10.000
	Totaal	€ 10.703.687	€ 9.630.534	€ 9.911.050
B. Lasten				
I.	Projectkosten programma's en directie	3.100.672	2.812.500	3.093.500
II.	Personeelskosten	5.283.648	5.246.673	5.347.193
III.	Huisvestingskosten	388.293	357.750	386.750
IV.	Algemene kosten	452.702	488.500	478.500
V.	Kosten diensten	161.559	192.500	212.500
VI.	Afschrijvingen vaste activa	160.572	207.243	187.243
VII.	Onvoorzien	8.330	50.000	50.000
	Totale bedrijfslasten	€ 9.555.776	€ 9.355.166	€ 9.755.686
	Resultaat voor financiële baten en lasten	€ 1.147.911	€ 275.368	€ 155.364
C. Financiële baten en lasten				
I.	Rentebaten	12.113	10.000	10.000
II.	Rentelasten	273.352	257.368	165.365
III.	Overige baten en lasten	1.314-	-	-
	Saldo financiële baten en lasten	€ 259.925-	€ 247.368-	€ 155.365-
	Exploitatieresultaat	€ 887.985	€ 28.000	€ -
	Onttrekkingen via verenigingsvermogen	€ 887.985-	€ 28.000-	€ -

	Werkelijke cijfers 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Toelichting op begroting van baten en lasten			
A. Baten			
Opbrengst overige publicaties	227.534	220.000	220.000
<u>III. Programma's</u>	<u>€ 227.534</u>	<u>€ 220.000</u>	<u>€ 220.000</u>
Diversen	405.206	10.000	10.000
Subsidie C locaties	733.901		
Subsidie Smart Polder	49.000		
Subsidie Green Deal	12.625		
<u>IV. Overige baten</u>	<u>€ 1.200.732</u>	<u>€ 10.000</u>	<u>€ 10.000</u>
B. Lasten			
Vereniging en Communicatie	594.018	628.500	1.013.500
Waterbeleid	179.903	277.000	237.000
Moderne Overheid	582.967	724.000	620.000
Innovatie, Duurzaamheid en Internationaal	652.208	843.000	863.000
Team BJZ	60.760	50.000	70.000
Directie	235.291	290.000	290.000
Kosten subsidie C locaties	733.901		
Kosten subsidie Smart Polder	49.000		
Kosten subsidie Green Deal	12.625		
<u>I. Projectkosten programma's</u>	<u>€ 3.100.672</u>	<u>€ 2.812.500</u>	<u>€ 3.093.500</u>
Salariskosten	4.439.290	4.479.916	4.306.851
Pensioenlasten	551.944	696.676	608.907
Uitzendkrachten	216.888	140.000	147.500
Sociale lasten	436.394	374.791	445.088
Wervingskosten	1.111	1.000	1.250
Overige personeelskosten	107.190	83.710	87.710
Opleidingskosten	87.622	109.799	108.069
Reis- en verblijfkosten	134.617	130.000	140.000
Terug ontvangen salarissen	-658.273	-769.219	-498.182
Onttrekking voorziening personele verplichtingen	-33.135		
<u>II. Personeelskosten</u>	<u>€ 5.283.648</u>	<u>€ 5.246.673</u>	<u>€ 5.347.193</u>
Schoonmaak	91.639	85.250	90.250
Energie	97.377	75.500	85.500
Onderhoud gebouw	117.637	100.000	112.000
Belastingen	31.684	32.000	32.000
Kantoor Brussel	32.006	45.000	50.000
Beveiliging gebouw	16.425	20.000	17.000
Overige huisvestingskosten	1.526		
<u>III. Huisvestingskosten</u>	<u>€ 388.293</u>	<u>€ 357.750</u>	<u>€ 386.750</u>

	Werkelijke cijfers 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Toelichting op begroting van baten en lasten			
Leaseauto	5.160	10.000	7.000
Kantoorkosten	187.704	196.000	193.000
Telefoon- en Internetkosten	85.656	105.000	100.000
Accountants- en advieskosten	75.949	75.000	77.500
Documentatie	34.605	40.000	40.000
Portokosten / drukwerk	31.154	37.500	26.000
Contributies en abonnementen	1.401		
Verzekeringen	31.072	25.000	35.000
IV. Algemene kosten	€ 452.702	€ 488.500	€ 478.500
Restaurant	102.332	96.500	106.500
Receptie	49.701	50.000	60.000
Lasten verhuur	9.527	10.000	10.000
Stichting Schildhuisfonds		36.000	36.000
VI. Kosten diensten	€ 161.559	€ 192.500	€ 212.500
Afschrijvingslasten gebouwen	92.243	92.243	92.243
Afschrijvingslasten hardware	20.348	35.000	35.000
Afschrijvingslasten software	539	5.000	5.000
Afschrijvingslasten overige inventaris	45.638	40.000	30.000
Afschrijvingslasten nieuwe investeringen	1.804	35.000	25.000
VII. Afschrijvingen vaste activa	€ 160.572	€ 207.243	€ 187.243
Onvoorzien	8.330	50.000	50.000
VIII. Onvoorzien	€ 8.330	€ 50.000	€ 50.000
C. Financiële baten en lasten			
Rente betaalrekeningen	12.113	€ 10.000	€ 10.000
I. Rentebaten	€ 12.113	€ 10.000	€ 10.000
Rente hypothecaire lening	272.507	257.368	165.365
Financiële lasten	845		
II. Rentelasten	€ 273.352	€ 257.368	€ 165.365
Onttrekking pensioenvoorziening	1.314-		
Dotatie voorziening personele verplichtingen			
III. Overige lasten	€ 1.314-	€ -	€ -

	Werkelijke cijfers 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Toelichting op begroting van baten en lasten			
Begroting Muskus- en Beverratten			
<i>Muskusratten</i>			
Salaris (incl. werkgeverslasten)		110.000	110.000
Vergaderingen, lunches		2.000	2.500
Adviesgroep Techniek&Tactiek		2.500	2.500
Communicatie & Website		7.500	3.000
Huisvesting & accountant (UvW)		3.000	3.000
Opleidingen, cursussen, congres		5.000	33.000
UETA/EU/Humane Trapping Standards		5.000	2.000
APP schaderegistratie			2.000
Communicatie, symposium			15.000
Onderzoek bedrijfsvoering: volledige verwijdering			82.000
Schadeherstel objectbescherming veldproef			110.000
		<u>135.000</u>	<u>365.000</u>
 <i>Beverratten</i>			
Inzet Brabantse Waterschappen		25.000	25.000
Inzet NONL		250.000	325.000
Inzet Rivierenland		275.000	325.000
Inzet Limburg		300.000	350.000
Flexibele inzet		25.000	25.000
Adviesgroep beverratten		2.500	2.500
Kooizenders (afgerond)		85.000	132.500
		<u>962.500</u>	<u>1.185.000</u>
 <i>Totale bijdrage Muskus- en Beverratten *</i>		<u>1.097.500</u>	<u>1.550.000</u>

*Bijdrage Muskus- en Beverratten zit niet in de contrubutiebijdrage ivm andere verdeelsleutel wordt de bijdrage apart gefactureerd.

Concept Contributiebijdrage Waterschappen 2018

Waterschap	Contributie 2018 (op basis van belastingopbrengst 45 vast/55 variabel) €	Compensatie Financieringstekort €	Bijdrage SIKB (exclusief BTW) €	Bijdrage Het Waterschap (exclusief BTW) €	Bijdrage Beveiligingen en Muskusratten (op basis van hectares) €	Totale bijdrage 2018 €
Aa en Maas	€ 411.870	€ 6.551	€ 5.000	€ 9.524	€ 71.898	€ 504.843
Amstel, Gooi en Vecht	€ 552.757	€ 8.792	€ 5.000	€ 9.524	€ 41.223	€ 617.295
Brabantse Delta	€ 426.915	€ 6.791	€ 5.000	€ 9.524	€ 75.195	€ 523.424
De Dommel	€ 385.425	€ 6.131	€ 5.000	€ 9.524	€ 68.510	€ 474.589
De Stichtse Rijnlanden	€ 420.899	€ 6.695	€ 5.000	€ 9.524	€ 45.492	€ 487.610
Delfland	€ 638.785	€ 10.160	€ 5.000	€ 9.524	€ 31.110	€ 694.579
Drents Overijsselse Delta	€ 414.021	€ 6.585	€ 5.000	€ 9.524	€ 103.894	€ 539.024
Fryslân	€ 457.456	€ 7.276	€ 5.000	€ 9.524	€ 134.537	€ 613.793
Hollandse Noorderkwartier	€ 623.751	€ 9.921	€ 5.000	€ 9.524	€ 83.882	€ 732.078
Hollandse Delta	€ 495.254	€ 7.878	€ 5.000	€ 9.524	€ 52.054	€ 569.709
Hunze en Aa's	€ 356.664	€ 5.673	€ 5.000	€ 9.524	€ 66.140	€ 443.001
Limburg	€ 449.895	€ 7.156	€ 5.000	€ 9.524	€ 87.472	€ 559.047
Noorderzijlvest	€ 314.455	€ 5.002	€ 5.000	€ 9.524	€ 92.190	€ 426.171
Rijn & IJssel	€ 361.485	€ 5.750	€ 5.000	€ 9.524	€ 83.390	€ 465.149
Rijnland	€ 566.191	€ 9.006	€ 5.000	€ 9.524	€ 53.931	€ 643.652
Rivierland	€ 514.453	€ 8.183	€ 5.000	€ 9.524	€ 85.440	€ 622.600
Scheldestromen	€ 363.695	€ 5.785	€ 5.000	€ 9.524	€ 81.808	€ 465.812
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 367.209	€ 5.841	€ 5.000	€ 9.524	€ 29.270	€ 416.844
Vallei & Veluwe	€ 448.113	€ 7.128	€ 5.000	€ 9.524	€ 100.556	€ 570.321
Vechtstromen	€ 419.369	€ 6.670	€ 5.000	€ 9.524	€ 93.837	€ 534.401
Zuiderzeeland	€ 334.115	€ 5.314	€ 5.000	€ 9.524	€ 68.171	€ 422.124
Totaal	€ 9.322.778	€ 148.288	€ 105.000	€ 200.000	€ 1.550.000	€ 11.326.066

